

ELEKTRONİK LABORATUVARI

Deney # 3: BJT DC Karakteristikleri

HEDEF SORULARI

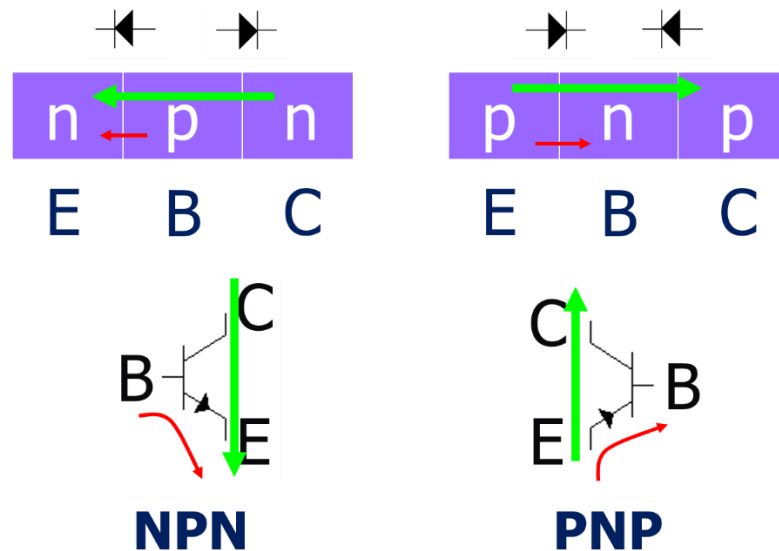
- 1) Transistör nedir?
- 2) Transistör türleri nelerdir?
- 3) Röle, buton gibi anahtarlama elemanları ile transistörler arasında ne gibi farklılıklar vardır?
- 4) Transistör testi multimetre kullanılarak nasıl yapılır?

DENEYE HAZIRLIK

- 1) BC546, BC547, BC548 transistörlerinin;
 - a) Katalog değerlerinde V_{CEO} , V_{CBO} , I_C parametreleri için maksimum değerlerini karşılaştırınız.
 - b) Transistörler için izin verilen maksimum güç nedir?
 - c) $V_{CE(SAT)}$ değeri hangi değer aralığındadır, hangi koşul için verilmiştir.
 - d) BC547A ile BC547C arasında nasıl bir fark vardır?
 - e) TO-92 kılıf için bacak bağlantılarını çiziniz.
- 2) Deneyin 3. adımındaki ölçümleri ve hesaplanacak değerleri $V_S=3V$ ve $V_S=6V$ için simülasyon programı ile alınız. Gerilim ölçümleri ile bu parametreleri hesaplamaya çalışınız.

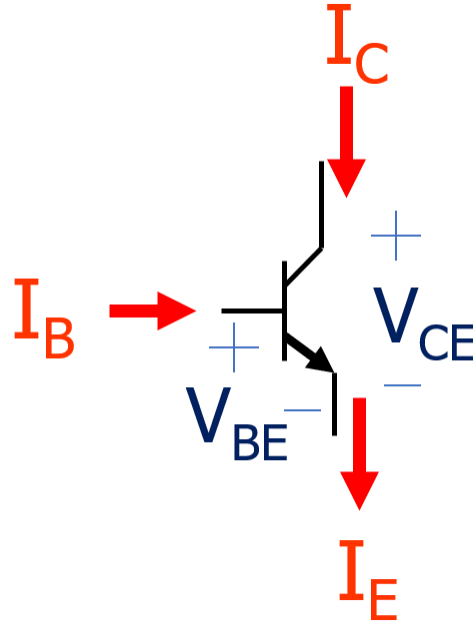
BİLGİ

Bipolar Junction Transistor (BJT), akım kontrollü anahtarlama elemanıdır. BJTler; N tipi ve P tipi yarıiletken malzemelerden oluşmaktadır ve bu malzemeler kullanılarak NPN ve PNP olmak üzere iki tip transistör elde edilmektedir.

Şekil 1. NPN ve PNP yapıları

BJTlerin; emitter, base ve collector olmak üzere 3 bacağı bulunmaktadır.

Şekil 2. NPN transistör akım yönleri

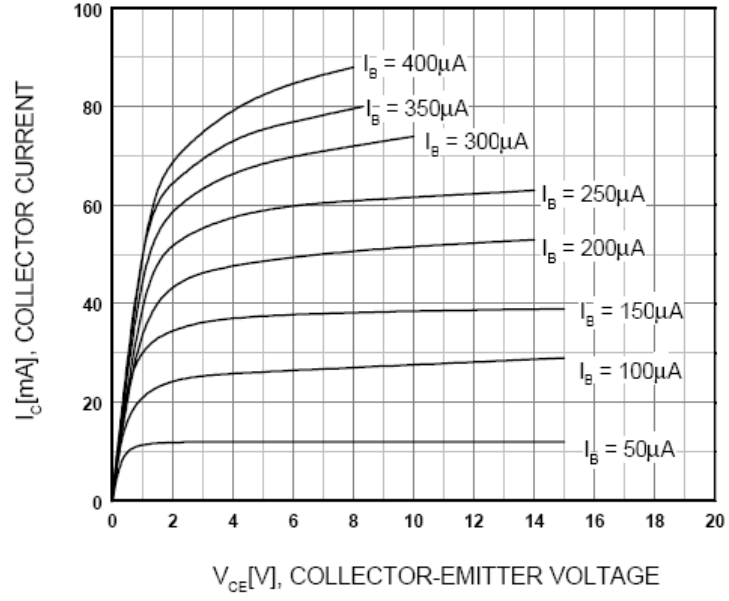
BJTler, base bacağındaki akım ile kontrol edilirler. Transistörün base ucundan giren akımın β katı kadar collector ucundan akım akmaktadır. Transistörün akım denklemleri aşağıdaki gibidir.

$$I_E = I_B + I_C \quad I_C = \beta \cdot I_B \quad I_E = (\beta + 1) I_B$$

Transistörün çalışabilmesi için base ile emitter arasına (V_{BE}) en az 0,7V gerilim uygulanmalıdır. V_{BE} değerinin 0,7V'dan küçük olduğu durumlarda transistör tıkamadadır.

$V_{BE} < 0.7$	Tıkama
$V_{BE} > 0.7$	Aktif
$V_{CE} > V_{CE(SAT)}$	
$V_{BE} > 0.7$	Doyma
$V_{CE} < V_{CE(SAT)}$	

V_{BE} geriliminin 0,7V'dan büyük olduğu durumlarda ise collector ile emitter arasındaki gerilimin (V_{CE}) satürasyon sınırını aşıp aşmadığına bakılarak transistörün doymada olup olmadığı görülmektedir.

Şekil 3. Transistör akım gerilim grafiği

Şekil 3'deki grafikte de görüldüğü gibi V_{CE} gerilimi, doyma gerilimine ulaşana kadar $I_C = \beta I_B$ denklemi sağlanamamaktadır.

Transistörler, güçlerine ve kullanım amaçlarına göre farklı kılıflarda üretilebilirler.

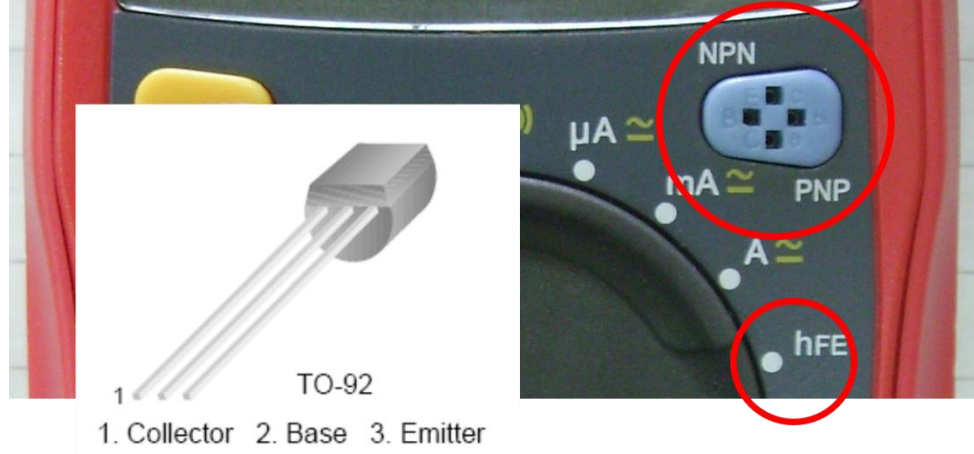

MALZEME LİSTESİ

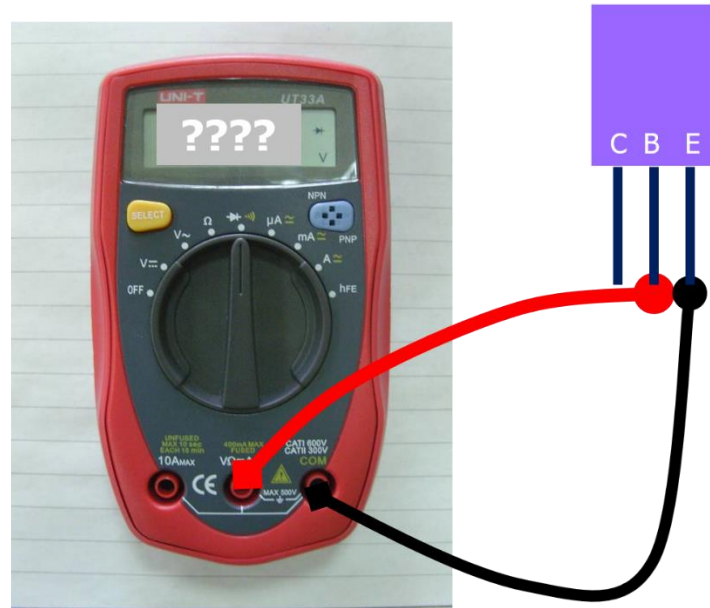
- 1) BC546/547/548 (Genel Amaçlı Transistör)
- 2) 100 k Ω , 1 k Ω , 100 Ω direnç
- 3) Breadboard
- 4) Multimetre
- 5) Bağlantı kabloları
- 6) DC güç kaynağı

DENEY**1. Doğrudan Ölçüm**

Multimetreyi hFE moduna getiriniz. Multimetre nin transistör test kısmına transistörü; NPN veya PNP olmasına ve bacak sıralamasına dikkat ederek bağlayınız. Çıkan sonucu, transistörün bilgi kağıdında yazan değerle karşılaştırınız.

2. Diyot Testi

Multimetreyi diyot test konumuna getiriniz. Şekildeki gibi transistörün uçlarından ölçümler alınız.

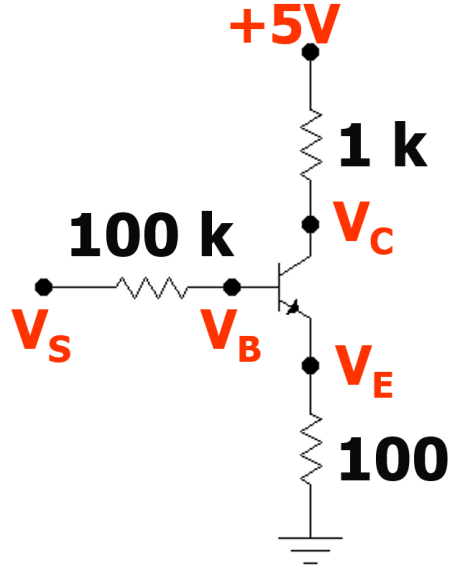

Aldığımız ölçümleri aşağıdaki boşluklara kaydediniz.

B→E:
 E→B:
 B→C:
 C→B:

3. Devrede Transistör

Aşağıdaki devreyi kurunuz. Devreyi kurarken transistörün base, emitter ve collector bacaklarının doğru yerleştirildiğine dikkat ediniz.

Devredeki V_S değerlerini tablodaki gibi seçiniz. Yaptığımız ölçümleri tabloya kaydediniz. Her ölçüm için çalışma bölgesini belirleyiniz.

V_S	Ölçülecek			Burada Hesaplanacak					
	V_B	V_E	V_C	V_{BE}	V_{CE}	I_B (μA)	I_C (mA)	I_E (mA)	h_{FE}
0.0									
1.0									
2.0									
4.0									
8.0									

DENEY SONU ÇALIŞMASI

- Ölçüm sonuçlarını Excel programına aktararak tablo şeklinde veriniz.
- Ölçüm sonuçlarına göre her V_S değeri için çalışma bölgesini belirleyiniz.
- Ölçüm sonuçlarına göre $V_{BE}-I_B$, $V_{CE}-I_C$, $V_{CE}-h_{FE}$, I_B-I_C eğrilerini çizdiriniz ve yorumlayınız.